ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર - 2016

અભ્યાસક્રમ	**: બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન**	**Numerical Code: 0039**
પાઠ્યક્રમ	**: ES-331**	**Numerical Code: 0626**
વિષય	**: અભ્યાસક્રમ અને અધ્યાપન**	
તારીખ	**: 21/12/2016**	**નોંધણી નંબર :____________**
સમય	**: 11.00 to 02.00**	**કુલ ગુણ : 100**

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) (48)

1. સુદૃઢીકરણ કૌશલ્યનો અર્થ આપી, તેના વર્ણનાત્મક ઘટકો ની વિસ્તૃત સમજ આપો.
2. અભ્યાસક્રમનું આયોજન કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો જણાવી કોઈપણ બે બાબતોની વિગતવાર ચર્ચા કરો..
3. અભિક્રમિત અધ્યયન સામગ્રીના વિકાસ માટેના તબક્કાઓ જણાવી તેની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
4. અભ્યાસક્રમ વિકાસને અનુસરવા માટે પ્રતિમાનો ના નામ જણાવી, તેમાંથી કોઈપણ વિષે સમજ આપો.
5. ‘ શિક્ષણ એક આયોજક તરીકે ’ અભ્યાસક્રમના સંદર્ભમાં સમજાવો.
6. વર્ગખંડ પ્રબંધના સિધ્ધાંતો જણાવો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છ માંથી ચાર) (24)

1. ચાર્ટના પ્રકારો વિષે ચર્ચા કરો.
2. ઓવરહેડ પ્રોજેકટર વિષે સમજ આપો.
3. અભ્યાસક્રમની સમસ્યા જણાવી એક વિષે ચર્ચા કરો.
4. ટીમ શિક્ષણના પ્રકારો અને તેના લક્ષણો જણાવો.
5. પ્રવૃત્તિ આધારિત અનુદેશના ફાયદા જણાવો.
6. વર્ગખંડ-પ્રબંધ અને વર્ગ શિસ્ત વચ્ચે ભેદ સ્પષ્ટ કરો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દશ માંથી આઠ) (16)

1. વર્ગ સમય ઉપયોગના સંદર્ભે ક્યાં છ દ્રષ્ટિકોણથી સમયને વહેચી શકાય છે?
2. સંસાધન કેન્દ્રમાં શિક્ષકની ત્રણ અગત્યની ભૂમિકા જણાવો.
3. શિક્ષકે કેવા અનિશ્ચિત વર્તનો ટાળવા જોઈએ.
4. ટીમ શિક્ષણના ગેરફાયદા જણાવો.
5. અભ્યાસક્રમ પાસાંઓ (ચાર્ટ) દ્વારા સમજાવો.
6. અભ્યાસક્રમ અભિગમના મુખ્ય ચાર પ્રકારો જણાવો.
7. હેતુલક્ષી પ્રવૃતિનું મૂલ્યાંકન કેટલી અને કઈ કઈ લાક્ષણિકતાઓ ધરાવતું હોવું જોઈએ ?
8. સૂક્ષ્મ અધ્યાપનના તબક્કાઓ આકૃતિ સહ સમજાવો.

9. પ્રશ્નોના સ્તરો વર્ણવો.
10. પ્રશ્ન પ્રવાહિતાના કૌશલ્યના કેટલા અને ક્યાં-ક્યાં ઘટકો છે જણાવો.

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. **(12)**

1. પ્રશ્ન સંરચનાના કેટલા લક્ષણો હોવા જોઈએ ?
2. શ્રાવ્ય સાધનોની યાદી બનાવો.
3. ખેલવિધિ એટલે શું?
4. અભ્યાસક્રમનાં કોઈપણ બે આધારોના નામ જણાવો.
5. દૂરવર્તી શિક્ષણ કેવા લોકો માટે આશીર્વાદ રૂપ છે?
6. વર્તમાન પરિસ્થિતિને જોતા અભ્યાસક્રમમાં કેવા એકમો ને અભ્યાસક્રમમાં પ્રાધાન્ય આપવું જોઈએ?
7. બાળકોમાં શિક્ષણ દ્વારા થતા પરિવર્તનો જણાવો.
8. નિદર્શનનાં બે લક્ષણો જણાવો.
9. પ્રવૃતિને આધારે શિક્ષણને કયા બે વર્ગોમાં વહેંચી શકાય છે ?
10. મુદ્રિત સંસાધન કેટલા પ્રકારના હોય છે?
11. શિક્ષણના કેટલા અને કયા-કયા સ્તરો છે?
12. શિક્ષણતંત્રના મૂળ કેટલા ઘટકો છે?

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર - 2016

અભ્યાસક્રમ	**: બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન**	**Numerical Code: 0039**
પાઠ્યક્રમ	**: ES-332**	**Numerical Code: 0627**
વિષય	**: અધ્યાપન અને વિકાસનું મનોવિજ્ઞાન**	
તારીખ	**: 22/12/2016**	**નોંધણી નંબર : _____________**
સમય	**: 11.00 to 02.00**	**કુલ ગુણ : 100**

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છ માંથી ચાર) (48)

1. ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ ચાર)
   (i) ભાષા વિકાસની સમસ્યાઓ (ii) વિભેદન(વિકાસનો સિધ્ધાંત) (iii) તરુણાવસ્થાની ભાવાત્મક સમસ્યા (IV) કોહલબર્ગના નૈતિક વિકાસના સિધ્ધાંતની મર્યાદાઓ (v) સર્જનાત્મક બાળકના લક્ષણો
2. સલાહની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી તેના પ્રકારો વિગતવાર સમજાવો.
3. અધ્યયનને અસર કરતા વ્યક્તિગત પરિબળોની સવિસ્તાર સમજૂતી આપો.
4. નાવીન્યતા, વિકેન્દ્રીચિંતન અને વિકાસ માટેની પ્રયુક્તિઓ સર્જનાત્મકતાના મુખ્ય આધારો છે. સવિસ્તૃત સમજાવો.
5. વ્યક્તિત્વની સંકલ્પના જણાવી વ્યક્તિત્વના વિવિધ અભિગમો વિશે વિસ્તારથી સમજાવો.
6. શાબ્દિક અધ્યયન એ સ્વરૂપ, પ્રક્રિયા અને વર્ગખંડ મહાવરાના સૂચિતાર્થના સંદર્ભમાં સમજવો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) (24)

1. નીચેની ખાલી જગ્યા પૂરો.
   (૧) એક 11 વર્ષનો વિધાર્થી વિચારના _________ તબક્કામાં હોય છે.
   (૨) ________ ઘરનો પ્રકાર હોય ત્યાં બાળવર્તન સુસંગત જોવા મળે છે.
   (3) જ્ઞાનાત્મક વિકાસ એ ________ અને _________ વચ્ચેના વ્યવહારની નીપજ છે.
   (૪) નૈતિક વિકાસ અંગેના પિયાજેના ત્રીજા તબક્કામાં બાળક માટે ______ અને ________ મહત્વ ના છે.
   (૫) દરેક વ્યક્તિ માટે અનુકૂલન તરાહ _______ હોય છે.
   (૬) બ્લૂમે મહત્વના _________ અને ___________ પરિબળોની યાદી બનાવી છે.
2. વલણ એટલે શું? વલણના સ્વરૂપની ચર્ચા કરો.
3. ટૂંકમાં સમજાવો: (અ) તત્પરતાનો નિયમ (બ) અનુકરણ દ્વારા અધ્યયન
4. ટૂંકનોંધ લખો: સામાજિક અનુકૂલન અને આંતરવૈયક્તિક સબંધ
5. શિક્ષણમાં સાંવેગિક વિકાસનું મહત્વ જણાવી બાળકોમાં લાગણીઓનું સંતુલન જાળવવામાં કઈ પધ્ધતિઓ જરૂરી છે.

6. સામાજિક અનુકુલનની વિધાર્થીઓના વ્યક્તિત્વ ઉપર થતી અસર; માપદંડ અને પડતી મુશ્કેલીઓનાં સંદર્ભમાં જણાવો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દસમાંથી આઠ) **(16)**

1. બર્નરના માટે જ્ઞાનાત્મક વિકાસની સંકલ્પના શું છે?
2. "નબળી સ્વસંક્લ્પના પ્રારંભિક શાળા અનુકૂલન તેમજ શૈક્ષણિક વિકાસમાં બાધારૂપ બને છે" સમજાવો.
3. ક્ષતિપૂર્તિ પ્રયુક્તિ ઉ.દા. સહિત સમજાવો.
4. (અ) સમીપતાનો નિયમ વિચારોને _________ અને _______ સંદર્ભમાં નિયંત્રિત કરે છે.
   (બ) અભિપ્રેરણા એ _______________ નું હૃદય છે.
5. શૂન્ય સંક્રમણ વિશે સમજાવો.
6. સમૂહ માધ્યમ તરીકે સમાચારપત્રના મુખ્ય બે ગુણધર્મ જણાવો.
7. વ્યક્તિત્વના વિકાસને અસર કરતા વાતાવરણીય પરિબળ ઘટકમાં નિયમિતતા શું સૂચવે છે?
8. મેસ્લોએ દર્શાવેલ જરૂરિયાતના ક્રમમાં ચોથા નંબરના ક્રમની વિગત જણાવો.
9. હતાશાની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો.
10. અર્ધીકરણની પ્રક્રિયા કોને કહે છે?

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. **(12)**

1. વિકાસના કયા તબક્કામાં બાળકની ઉંમર ૬ થી ૧૨ વર્ષની હોય છે?
2. એમરી સ્ટુપની માર્ગદર્શનની વ્યાખ્યા આપો.
3. રોજર્સ(Rojers) ના સિધ્ધાંત અનુસાર વ્યક્તિમાં અધ્યયન કેવી રીતે થાય છે?
4. બ્લૂમે કયા ત્રણ પર્યાવરણજન્ય પરિબળો દર્શાવ્યા છે?
5. પ્રેરણાનો અર્થ સમજાવો.
6. માનવતાવાદી અભિગમની કોઈપણ બે મર્યાદા જણાવો.
7. બૌધ્ધિક પ્રતિભા એટલે શું?
8. હરલોકના મતે સંવેદના ક્ષણિક છે સમજાવો.
9. સ્કિનરે સૂચવેલ હકારાત્મક પ્રબલન અને નકારાત્મક પ્રલબન વચ્ચેનો ભેદ સ્પષ્ટ કરો.
10. પ્રભાવી વાલીઓ હોય તેવા ઘરમાં બાળકનું કેવું વર્તન જોવા મળે છે ?
11. ચારિત્ર્યના પાંચ પ્રકારોની યાદી આપો.
12. જન્મજાત અને વારસાગત એ બે પદો વચ્ચેનો ભેદ સમજાવો.

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર - 2016

અભ્યાસક્રમ	**: બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન**	**Numerical Code: 0039**
પાઠ્યક્રમ	**: ES-333**	**Numerical Code: 0628**
વિષય	**: શૈક્ષણિક મૂલ્યાંકન**	
તારીખ	**: 23/12/2016**	**નોંધણી નંબર :_____________**
સમય	**: 11.00 to 02.00**	**કુલ ગુણ : 100**

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છ માંથી ચાર) **(48)**

1. મૂલ્યાંકનની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો. શિક્ષણની નિર્ણય પ્રક્રિયામાં મૂલ્યાંકનની જરૂરિયાત વિસ્તૃતમાં સદૃષ્ટાંત સમજાવો.
2. "શૈક્ષણિક હેતુઓ અને અધ્યાપનના હેતુઓ વચ્ચેનો સંબંધ ગાઢ છે" - સમજાવો. શૈક્ષણિક હેતુઓનું બ્લૂમ દ્વારા સૂચિત વર્ગીકરણ ઉદાહરણસહ વર્ણવો.
3. યથાર્થતાની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો. યથાર્થતાનું સ્વરૂપ સમજાવો. યથાર્થતાના પ્રકારોની સંક્ષિપ્તમાં સમજૂતી આપો.
4. સિદ્ધિ કસોટી એટલે શું? સિદ્ધિ કસોટીની રચનામાં સમાવિષ્ટ સોપાનોની યાદી તૈયાર કરો. પ્રત્યેક સોપાનની સંક્ષિપ્તમાં સૈદ્ધાંતિક સમજૂતી આપો.
5. શાળામાં વપરાતી કસોટીઓ વિશે સમજૂતી આપો. શિક્ષકરચિત અને પ્રમાણિત સિદ્ધિ કસોટીની તુલનાત્મક રજૂઆતની મુદ્દાસર સારણી તૈયાર કરો.
6. આપેલ 10 વિધાર્થીઓની સિદ્ધિ કસોટીના પ્રાપ્તાંકો માટે તફાવતની રીત દ્વારા સહસંબંધાંક શોધો.

વિધાર્થી	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
સંસ્કૃતના ગુણ	15	17	21	23	13	17	19	23	25	30
હિન્દી ના ગુણ	26	25	24	20	22	23	30	25	21	19

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છ માંથી ચાર) **(24)**

1. સંરચનાત્મક મૂલ્યાંકન અને સંકલનાત્મક મૂલ્યાંકનની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો. સંકલનાત્મક મૂલ્યાંકનએ વિકાસાત્મક મૂલ્યાંકનથી કઈ બાબતોમાં ભિન્ન છે તે અંગેના ચાર અગત્યના મુદ્દાઓ લખો.
2. અવલોકનનો ખ્યાલ સમજાવો. અવલોકનના પ્રકારોનું વર્ણન કરી અવલોકનના નિષ્કર્ષોનું અર્થઘટન કેવી રીતે કરશો તે સ્પષ્ટ કરો.
3. બુદ્ધિકસોટીના પ્રકારો જણાવી પ્રત્યેકની વિશેષતાઓની સૂચિ તૈયાર કરો.
4. "સિદ્ધિકસોટી વિરુદ્ધ નિદાન કસોટી" – મુદ્દાસર તારવો.
5. માહિતીના આલેખાત્મક રજૂઆતના પ્રકારો આકૃતિસહ સમજાવો.

6. બહુલક ગણો:

વર્ગ	80-84	75-79	70-74	65-69	60-64	55-59	50-54	45-49	40-44
આવૃત્તિ	6	7	8	12	16	11	6	5	4

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દશ માંથી આઠ) **(16)**

1. માનાંક સંદર્ભ મૂલ્યાંકન અને મૂલક સંદર્ભ મૂલ્યાંકન વચ્ચેના તફાવતના બે મુદ્દાઓ સમજાવો.
2. ગેનેના અધ્યયનના સિદ્ધાંતોના શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો જણાવો.
3. અધ્યયનની ખામીઓ નિવારવા નિદાન કસોટીની ભૂમિકા વર્ણવો.
4. મૂલ્યાંકન માટે આત્મનિવેદનની પ્રયુક્તિના ઉપયોગ દરમયાન તમે કંઈ પ્રકારની સાવચેતીઓ રાખશો.
5. ક્રમ માપદંડની મર્યાદાઓ કંઈ- કંઈ છે?
6. ઉપચારાત્મક દૃઢીકરણ એટલે શું ? ઉપચાર (Remediation) ના સોપાનો ક્યાં છે?
7. અસરકારક અધ્યાપન - અધ્યયન માટે સતત મૂલ્યાંકનની ભૂમિકા વર્ણવો.
8. પ્રમાણિત વિચાલનની વ્યાખ્યા આપી નીચે આપેલ પ્રાપ્તાંકોની ગણતરી કરી તેનું મૂલ્ય શોધો.
   15, 22, 17, 45, 32, 20, 35, 26, 40, 37
9. સમધારણ વક્રરેખાના ગુણધર્મોની યાદી તૈયાર કરો.
10. આંકડાશાસ્ત્રની જરૂરિયાત અને મહત્વનું વર્ણન કરો.

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલ હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. **(12)**

1. આંતરિક મૂલ્યાંકનની બે મર્યાદાઓ લખો.
2. શૈક્ષણિક હેતુઓની રચના શા માટે જરૂરી છે?
3. મૂળભૂત શૈક્ષણિક પ્રતિકૃતિ રૂપરેખ તૈયાર કરો.
4. મૂલ્યાંકનની બે અગત્યની પ્રક્ષેપણ પ્રયુક્તિઓના નામ આપો.
5. જયારે તમારી પાસે એક પ્રકારની કસોટી હોય કે જેની તમારે વિશ્વસનીયતા અંદાજવી છે તો કયા પ્રકારની વિશ્વસનીયતા નક્કી કરવાનું તમે પસંદ કરશો?
6. પ્રસંગનોંધ એટલે શું ?
7. કસોટીની ઉપયોગિતા ને કયા પરિબળો અસર કરે છે?
8. નિદાનાત્મક કસોટીના બે ઉપયોગો જણાવો.
9. શાળાઓમાં સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકનનું શું મહત્વ છે?
10. કઈ શૈક્ષણિક પરિસ્થિતિમાં મધ્યસ્થ નો ઉપયોગ યોગ્ય ગણાય ?
11. વર્ગમાં અદ્વૈત નો ગણિત વિષયનો પ્રતિશતક્રમાંક 75 છે.તે વર્ગના ગણિત વિષયનાના પ્રાપ્તાંકનો મધ્યક 60 છે, અને પ્રમાણ વિચલન 10 છે. તો અદ્વૈત ના ગણિતના ગુણ શોધો.
12. સરેરાશ વિચાલનની વ્યાખ્યા આપી નીચે આપેલ પ્રાપ્તાંકો માટે તેની ગણતરી કરો.
25, 18, 22, 30, 15, 20, 23, 19, 28, 16

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર - 2016

અભ્યાસક્રમ	: બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન	Numerical Code: 0039
પાઠ્યક્રમ	: ES-334	Numerical Code: 0629
વિષય	: શિક્ષણ અને સમાજ	
તારીખ	: 04/01/2017	નોંધણી નંબર :____________
સમય	: 11.00 to 02.00	કુલ ગુણ : 100

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) **(48)**

1. કેળવણીનો અર્થ સમજાવી કેળવણીના ધ્યેયોની વિગતે ચર્ચા કરો.
2. કેળવણી અને ભારતીય સામાજિક માળખા સાથેનો સંબંધ વિસ્તૃતમાં જણાવી સામાજિક પરિવર્તનના સાધન તરીકે કેળવણીની સમજ આપો.
3. સામાજિક એકમ તરીકે શાળાજીવનમાં લોકશાહી વિશે સમજાવી તમારી શિક્ષક તરીકેની ભૂમિકાની માહિતી આપો.
4. શિક્ષણને લાગુ પડતા લોકશાહી સિધ્ધાંતો સમજાવો તથા તમારા વિસ્તારમાં સૌ માટે શિક્ષણ કાર્યક્રમની સફળતા માટે તમે શું કરશો ?
5. શિક્ષણમાં અસમાનતાના પરિણામ ટૂંકમાં સમજાવી શિક્ષણમાં અસમાનતાને ઘટાડવાની વ્યૂહરચનાઓ વિષે માહિતી આપો.
6. વર્તમાન પરીક્ષા તંત્ર સંબંધિત ખામીઓ ટૂંકમાં સમજાવી પરીક્ષા તંત્રમાં નવીનીકરણો માટે તમે કેવા પ્રયત્નો કરશો?

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) **(24)**

1. કેળવણીની સંસ્થાના ઉદ્દેશો જણાવી ઘરના મહત્વનાં કાર્યો વિશે માહિતી આપો.
2. આદર્શવાદમાં અભ્યાસક્રમ તથા શિક્ષકની ભૂમિકા વિષે સમજૂતી આપો.
3. તમારા શબ્દોમાં રાષ્ટ્રીય વિકાસમાં કેળવણીની ભૂમિકા જણાવો.
4. શાળાઓના પ્રકાર જણાવી પરિવર્તનના માધ્યમ તરીકે શાળા તમારા શબ્દોમાં સમજાવો.
5. રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ – 1968 શિક્ષણનું માળખું તથા શિક્ષણની ગુણવત્તા વિષે સમજૂતી આપો.
6. અપવ્યય અને સ્થગિતતા ને ઘટાડવા માટેની વ્યૂહરચનાઓ વિષે ટૂંકમાં સમજૂતી આપો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દસમાંથી આંઠ) **(16)**

1. કેન્દ્રિત અભ્યાસક્રમમાં કઈ ક્ષતિ જણાય છે.
2. નવોદય વિદ્યાલયની સંકલ્પના શું છે.

3. ઓપરેશન બ્લેક બોર્ડ યોજના શા માટે ઘડવામાં આવી હતી?
4. શિક્ષણના કોઈપણ ત્રણ સામાજિક કાર્યોના નામ આપો.
5. શિક્ષણની ત્રિ-ધ્રુવી પ્રક્રિયામાં કયા-કયા ત્રણ ધ્રુવો છે?
6. બાળકના વ્યક્તિત્વના ઘડતરમાં માતાની ભૂમિકા કેમ સૌથી વધુ મહત્વની છે?
7. સામાજિક ગતિશીલતા એટલે શું ?
8. ભારતીય સમાજના માળખાનાં મુખ્ય પાસાં ક્યાં છે?
9. વુડનો ખરીતો ટૂંકમાં સમજાવો.
10. યુનેસ્કો(UNESCO)ના માટે વ્યવસાયીકરણનો અર્થ આપો.

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. **(12)**

1. સંવિધાનનો 350(a) અનુચ્છેદ શાને લગતો છે?
2. બહુત્વવાદની વ્યાખ્યા આપો.
3. સામાજિક પ્રણાલી એટલે શું ?
4. માન્ય શાળાઓ એટલે શું?
5. સામાજીકીકરણની વ્યાખ્યા આપો.
6. CIET સંસ્થાનું પૂર્ણરૂપ આપો.
7. Democracy (લોકશાહી) શબ્દ ક્યાં દેશમાંથી નીપજ્યો છે?
8. MOST સંજ્ઞાનું પૂર્ણ રૂપ આપો.
9. કોઠારી કમિશનની વ્યવસાયલક્ષી શિક્ષણ સંબધિત ભલામણો કઈ છે?
10. અપવ્યય અને સ્થાગિતતતાના સામાજિક/આર્થિક કારણો જણાવો.
11. હંટર કમિશને માધ્યમિક શાળા માટે કઈ ભલામણ કરી?
12. આદર્શવાદનો શૈક્ષણિક સિધ્ધાંત શું છે?

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર - 2016

અભ્યાસક્રમ	**: બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન**	**Numerical Code: 0039**
પાઠ્યક્રમ	**: ES-335**	**Numerical Code: 0630**
વિષય	**: શિક્ષક અને શાળા**	
તારીખ	**: 05/01/2017**	**નોંધણી નંબર :____________**
સમય	**: 11.00 to 02.00**	**કુલ ગુણ : 100**

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) **(48)**

1. "ઔપચારિક શૈક્ષણિક વ્યવસ્થાતંત્ર તરીકે શાળા" આ વિધાનની ચર્ચા કરો.
2. શાળાશિક્ષણની માટે કેન્દ્ર સરકાર અને રાજ્યસરકારની જવાબદારીઓનું વર્ણન કરો.
3. વ્યવસાય એટલે શું ? શિક્ષણના વ્યવસાયની લાક્ષણિકતાઓ સમજાવો.
4. શાળામાં વ્યવસ્થાપન પ્રક્રિયાઓ સમજાવો.
5. "સહઅભ્યાસ પ્રવૃત્તિ વિધાર્થીનો સર્વાંગી વિકાસ કરે છે" – આ વિધાનના સંદર્ભમાં તમારી દલીલો આપો.
6. શાળાના રજીસ્ટરના પ્રકારો જણાવી તેનું મહત્વ ચર્ચો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) **(24)**

1. "શાળા અને સમાજ એકબીજાના પૂરક છે"- આ વિધાન સમજાવો.
2. શાળા માટે અનિવાર્ય ભૌતિક સુવિધાઓ જણાવો.
3. શિક્ષકની વ્યવસાયિક લાક્ષણિકતાઓ સમજાવો.
4. સેવાકાલીન તાલીમની વિવિધ રીતો સમજાવો.
5. નિર્ણય પ્રક્રિયામાં શિક્ષકની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.
6. ક્રિયાત્મક સંશોધન એટલે શું? ક્રિયાત્મક સંશોધનની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી તેના ઉદાહરણ આપો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દસમાંથી આઠ) **(16)**

1. શિક્ષણનો સમાવેશ સરકારની કઈ યાદીમાં કરવામાં આવે છે ?
2. CABE નું પુરૂ નામ આપો.
3. સિમ્પોઝીયમ એટલે શું ?
4. સમયપત્રક રચનાના સિદ્ધાંતોના માત્ર નામ આપો.
5. સંગૃહીત માહિતી પત્રકનું મહત્વ જણાવો.
6. વિચારમંથન એટલે શું ?

7. સંગઠનની સકલ્પના સ્પષ્ટ કરો.
8. પૂર્વ સેવા તાલીમ એટલે શું ?
9. સ્વ-મૂલ્યાંકન એટલે શું ?
10. ગુજરાતના શિક્ષણનું માળખું જણાવો.

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. **(12)**

1. Education શબ્દનો અર્થ આપો.
2. કલમ- ૩૫૧ કઈ ભાષાના શિક્ષણ કેન્દ્રની ફરજ છે તે દર્શાવ્યું છે?
3. NCTE ની સ્થાપના ક્યારે કરવામાં આવી છે?
4. ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ કયા આવેલું છે?
5. મુલાકાત એટલે શું ?
6. NGT એટલે શું ?
7. PTA એટલે શું ?
8. ક્રિયાત્મક સંશોધન કોણે આપ્યું છે?
9. નેતૃત્વના બે પ્રકાર કયા-કયા છે?
10. પરિચિત વાતાવરણ એટલે શું ?
11. CRC એટલે શું ?
12. ડેડસ્ટોક રજિસ્ટર એટલે શું ?

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર - 2016

અભ્યાસક્રમ	**: બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન**	**Numerical Code: 0039**	
પાઠ્યક્રમ	**: ES-341**	**Numerical Code: 0631**	
વિષય	**: વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી અધ્યાપન**		
તારીખ	**: 22/12/2016**	**નોંધણી નંબર :**	______________
સમય	**: 03.00 to 06.00**	**કુલ ગુણ : 100**	

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) (48)

1. વિજ્ઞાન શું છે ? વિજ્ઞાન શિક્ષણના સામાન્ય હેતુઓ અને વિશિષ્ટ હેતુઓ વિશે વિગતે ચર્ચા કરો.
2. માધ્યમિક કક્ષાએ કોઈ એક ધોરણના વિજ્ઞાન વિષયનો એક એકમ પસંદ કરી બ્લ્યુ પ્રિન્ટ આધારિત પ્રશ્નપત્રની રચના કરો.
3. ન્યુટનના ગતિના નિયમો જણાવી. દરેકની ઉદાહરણસહ વિગતે ચર્ચા કરો.
4. રાસાયણિક બંધનના પ્રકારો જણાવી દરેક પ્રકારની ઉદાહરણસહ વિગતે ચર્ચા કરો.
5. ધાતુઓની શુદ્ધિકરણના પ્રકારો જણાવી. દરેક વિશે ચર્ચા કરો.
6. દ્રવ્ય ચક્ર એટલે શું ? દ્રવ્ય ચક્ર જણાવી દરેક વિશે વિગતે ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છ માંથી ચાર) (24)

1. વિજ્ઞાન શિક્ષણ પ્રાયોગિક પદ્ધતિનું મહત્વ જણાવી ફાયદા અને ગેરફાયદા વિશે ચર્ચા કરો.
2. વિદ્યુત મોટરનું કાર્ય આકૃતિસહ વિગતે ચર્ચો
3. પ્રકાશનું વક્રીભવન એટલે શું ? પ્રિઝમમાં થતું વક્રીભવન આકૃતિસહ સમજાવો.
4. રાસાયણિક પ્રક્રિયાના પ્રકારો જણાવી ચર્ચા કરો.
5. સંગૃહિત ખાદ્યને બગાડતા જૈવિક અને અજૈવિક ઘટકોના દરેકના ઉદાહરણ આપી સમજાવો.
6. પ્રદૂષકોના પ્રકાર જણાવી કોઈપણ બે વિશે ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દસમાંથી આઠ) (16)

1. પ્રોજેક્ટ પધ્ધતિના ગેરફાયદા જણાવો.
2. પરીક્ષણનાં સાધનો અને પરીક્ષણ પ્રયુક્તિઓ વચ્ચેનો તફાવત શું છે?
3. અભ્યાસક્રમ રચનાનો સર્જનાત્મકતાનો સિદ્ધાંત જણાવો.
4. વેગમાન સંરક્ષણનો નિયમ જણાવી ઉદાહરણ આપો.
5. ફ્લેમિંગનો ડાબા હાથના અંગુઠાનો નિયમ સમજાવો.
6. પરમાણુનું કેન્દ્ર ધનવીજભાર ધરાવે છે.
7. સૂત્રની વ્યાખ્યા આપી તેનું મહત્વ સમજાવો.

8. કોષ વિભાજનના પ્રકારો જણાવી કોઈ વિશે ટૂંકમાં જણાવો.

9. અર્ધીકરણ અને સમવિભાજન વચ્ચેના બે તફાવતો લખો.

10. સમતોલ આહાર એટલે શું ? સમજાવો.

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (બધાજ ફરજીયાત) **(12)**

1. સમસ્યા ઉકેલ અભિગમ એટલે શું?

2. આયોજનના લાભ જણાવો.

3. બ્લૂમનું શૈક્ષણિક હેતુના જ્ઞાનાત્મક પાસાનું વર્ગીકરણ જણાવો.

4. સાબિત કરો કે આઘાત બરાબર વેગમાનમાં થતો ફેરફાર

5. વિકલનની પ્રક્રિયા એટલે શું ?

6. 1 થાર્સેક એટલે શું?

7. કેથોડ કિરણો કયા પ્રકારનો વીજભાર ધરાવે છે?

8. એવોગેડ્રો આંક ની વ્યાખ્યા આપો.

9. સમઘટકો એટલે શું?

10. પેશી એટલે શું?

11. “લાઈસોઝોમ” ને આત્મઘાતી કોથળી શા માટે કહે છે?

12. FPO, ISI એગમાર્ક ના પૂરા નામ લખો.

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર - 2016

અભ્યાસક્રમ	**: બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન**	**Numerical Code: 0039**	
પાઠ્યક્રમ	**: ES-342**	**Numerical Code: 0632**	
વિષય	**: ગણિતનું અધ્યાપન**		
તારીખ	**: 21/12/2016**	**નોંધણી નંબર :**	____________
સમય	**: 03.00 to 06.00**	**કુલ ગુણ : 100**	

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છ માંથી ચાર) (48)

1. “શાળા અભ્યાસક્રમમાં ગણિત વિષય અનિવાર્ય છે” તમારા મંતવ્યો રજૂ કરો.
2. ‘ત્રિકોણમિતિ’ એકમ શીખવવા માટે એક તાસનું પાઠ આયોજન તૈયાર કરો.
3. નીચેની કિંમતોનું સંખ્યારેખા પર નિરૂપણ કરો.
   - {વાસ્તવિક સંખ્યા જે – 5 થી મોટી અને 5 કરતા નાની હોય,}
   - $x < 30$
   - $-5 < |x - 2| < 5$
4. ‘બહુપદી ના અવયવો પાડવા’ એકમ માટે પાઠ આયોજન તૈયાર કરો.
5. $4y - 3x - 23 = 0$, $3y + 4x - 11 = 0$ સમીકરણ યુગ્મનો ઉકેલ ચોકડી ગુણાકારની રીતથી મેળવો.
6. બે જહાજો એકજ બાજુએથી અને સીધી લીટીમાં દીવાદાંડી તરફ ગતિ કરી રહ્યા છે. દીવાદાંડીની ટોચથી દૂરના જહાજ પરનો અવરોધકોણ $30^{\cdot}$ અને નજીકના જહાજનો અવરોધકોણ $60^{\cdot}$ છે. જો દીવાદાંડીની ઊંચાઈ ૧૦૦ મીટર હોય તો બે જહાજ વચ્ચેનું અંતર શોધો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છ માંથી ચાર) (24)

1. “ચક્રિય ચતુષ્કોણના બધાજ ખૂણાનો સરવાળો $360^{\cdot}$ થાય.” આગમન પદ્ધતિ દ્વારા કઈ રીતે સમજાવી શકાય?
2. છ ઘંટડીઓ એકસાથે વાગવાની શરૂ થાય છે. અને તે ક્રમશઃ 2, 4, 8, 10, 12 સેકંડોના અંતરે વાગે છે.તે ફરીથી ક્યારે એકસાથે વાગશે અને 30 મીનીટમાં કેટલીવાર એક સાથે વાગશે?
3. નીચેના છૂટા પ્રાપ્તાંકોનું પ્રમાણવિચલન શોધો.

   6, 8, 9, 10, 12, 11, 7, 8, 10, 9
4. $3x - x^2 - 1 - 3x^2 - 2x^4$ ને $2x^2$- 1 + x વડે ભાગો.
5. ભૂમિતિ શિક્ષણમાં જીઓ બોર્ડની ઉપયોગિતા જણાવો.
6. સમરૂપતા અને એકરૂપતા વચ્ચેનો ભેદ વિધાર્થીને કેવી રીતે સમજાવશો ?

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (ગમે તે આઠ) (16)

1. પાઠ્યક્રમ નક્કી કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાના ત્રણ સિધ્ધાંતો જણાવો.
2. ગણિતશિક્ષણમાં પ્રયોગશાળા અભિગમથી ચર્ચા કરી શકાય તેવા ચાર એકમો જણાવો.
3. ધો-૯ ના કોઈએક ભૂમિતિના એકમ માટે આકૃતિ આધારિત અનાત્મલક્ષી કસોટીની ચાર કલમો રચો.

4. “જૂથની સાચી ઓળખ માટે મધ્યવર્તી સ્થિતિના માપ સાથે પ્રસારમાનના માપ જાણવા જરૂરી છે.” શા માટે ?
5. એક મોટર સાયકલની રોકડ કિંમત 18000 રૂપિયા છે. રોકડ ચૂકવવાની રકમ 7000 રૂા છે. જો ટ્રાન્સફર ચાર્જનો દર 10 % હોય તો મહિના માટેના માસિક હપ્તાની ગણતરી કરો.
6. ફ્લોચાર્ટની વ્યાખ્યા આપી, તેમાં વપરાતા અલગઅલગ ખાના દોરો.
7. બે સંખ્યાનો તફાવત 3 હોય અને તેમના વર્ગોનો સરવાળો 11, હોય તો બંને પ્રાકૃતિક સંખ્યા શોધો.
8. જો $\sin\theta = \frac{1}{3}$ તો $Sec\,\theta$ અને $Cosec$ ની કિંમતો શોધો.
9. સાબિત કરો કે : $1 + Tan^2\theta = Sec^2\theta$
10. શંકુ આકારનો તંબુ કે જેના પાયાનો વ્યાસ 24 મીટર અને ઊંચાઈ 16 મીટર હોય તો કેટલા ચોરસમીટર કાપડ જોઇશે?

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (તમામ ફરજીયાત) (12)

1. દૃઢીકરણ કાર્યને અસરકારક બનાવવાના બે સૂચનો આપો.
2. પ્રમેય સમજાવવા માટેની ઉત્તમ ગણિત શિક્ષણ પધ્ધતિ કઈ છે?.
3. શું તમે માનો છો કે ગણિત શિક્ષણના ઉદ્દેશો વિધાર્થીમાં વર્તન-પરિવર્તન લાવી શકે ?
4. બહુલકના વ્યવહારિક ઉપયોગો જણાવો.
5. કઈ ઉંમર સુધી વ્યક્તિએ વાલી સાથે જ ખાતું ખોલાવવું પડે છે ?
6. 32 એ 400ના કેટલાં ટકા છે ?
7. આપેલ ગણના ઉપગણોની સંખ્યા શોધવાનું સૂત્ર સમજાવવાની ઉત્તમ ગણિતશિક્ષણ પધ્ધતિ કઈ છે ?
8. A = {2, 4, 6} ના ઉપગણો લખો
9. જો $b^2 - 4ac = 0$ હોય તો દ્વિઘાત સમીકરણના બીજ કેવા મળે?
10. ગોલકના બે ઉદાહરણ આપો.
11. વ્યાખ્યા આપો- ‘ગુરુચાપ’
12. વ્યાખ્યા આપો- ‘પરિમિતિ’

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર - 2016

અભ્યાસક્રમ	**: બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન**	**Numerical Code: 0039**
પાઠ્યક્રમ	**: ES-343**	**Numerical Code: 0633**
વિષય	**: સામાજિક વિજ્ઞાનનું અધ્યાપન**	
તારીખ	**: 24/12/2016**	**નોંધણી નંબર :_____________**
સમય	**: 11.00 to 02.00**	**કુલ ગુણ : 100**

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છ માંથી ચાર) (48)

1. સમાજવિદ્યાના અધ્યાપન માટે આવશ્યક દૃષ્ટિકોણ અને ક્ષમતાના વિકાસમાં શિક્ષકની ભૂમિકા વર્ણવો.
2. સિંધુખીણની સંસ્કૃતિનું આર્થિક અને સામાજિક જીવનની છણાવટ કરો.
3. પર્યાવરણ એટલે શું? પર્યાવરણ પ્રાકૃતિક અને પર્યાવરણની સમગ્રતા સમજાવો.
4. મનુષ્યની પર્યાવરણ સાથે અંતઃક્રિયામાં માનવવસ્તી, માનવ વ્યવસાય વિશે વિગતે ચર્ચા કરો.
5. ભારતીય અર્થતંત્રના માળખામાં આર્થિક માળખું અને શિક્ષણ તાલીમ અને સંશોધનની ચર્ચા કરો.
6. સમાજવિદ્યા ધો-8 નો એક એકમ પસંદ કરી પૂર્ણ પાઠ આયોજન બનાવો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છ માંથી ચાર) (24)

1. કુદરતી સંપત્તિમાં જમીનના પ્રકારો વિશે વિગતે ચર્ચા કરો.
2. ભારત એક રાષ્ટ્ર તરીકે લોકશાહી, સામ્યવાદ અને બિન સાંપ્રદાયિકતાની વિગતે ચર્ચા કરો.
3. ભારતના જંગલોમાં વન્યજીવન અને તેનું જતન ઉદાહરણસહ સમજાવો.
4. ભૌગોલિક શોધોને મદદ કરતા વાસ્કો.ડી.ગામા અને મેગેલનની ભૂમિકા વર્ણવો.
5. ભારતના સાંસ્કૃતિક વારસામાં ધર્મ અને દર્શનશાસ્ત્રનીસમાજ આપો.
6. સમાજવિદ્યામાં સમૂહલક્ષી શૈક્ષણિક નિવેશોમાં પરિસંવાદ અને જૂથ ચર્ચા વિગતે ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દસમાંથી આંઠ) (16)

1. સમાજવિદ્યા શિક્ષણમાં નિદર્શન એટલે શું ?
2. સમાજવિદ્યા શિક્ષણમાં ચાર્ટસ એટલે શું ?
3. સમાજવિદ્યા શિક્ષણમાં કઈ કસોટીઓ દ્વારા મૂલ્યાંકન કરવામાં આવે છે ?
4. સામાજિક અને ધાર્મિક સુધારણા લાવનાર સમાજ સુધારકોના ચાર નામ આપો.
5. સિંધુખીણ સંસ્કૃતિનું ઘર કહેવામાં આવે છે ? કેમ ?
6. પ્રાકૃતિક પ્રદેશોના ચાર નામ જણાવો.
7. સમાજવિદ્યા શિક્ષણમાં નકશાના પ્રકારો જણાવો.
8. જંગલો અને વન્યપ્રાણી જીવનને બીજા કયા નામે ઓળખાય છે ?
9. સંદેશા વ્યવહારના સાધનોના નામ જણાવો.
10. રાષ્ટ્ર રાજ્ય એટલે શું ?

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (બધાજ ફરજીયાત) **(12)**

1. અભિક્રમિત અધ્યયનનો વિચાર આપનારનું નામ જણાવો.
2. દૂરબીન ની શોધ કોણે કરી હતી ?
3. કઈ સાલમાં તુર્કો દ્વારા કોન્સ્ટન્ટીનોપલ જીતી લીધો હતો ?
4. અજન્ટામાં કુલ કેટલી ગુફાઓ આવેલી છે ?
5. આપણું રાષ્ટ્રીય ચિહ્ન અશોકના કયા સ્તંભમાંથી લેવામાં આવેલું છે?
6. કઈ સાલમાં હડપ્પન સંસ્કૃતિનો ઉદ્દભવ થયો હતો ?
7. કઈ તારીખે પર્યાવરણ દિન તરીકે ઉજવવામાં આવે છે ?
8. કાઝીરંગા રાષ્ટ્રીયપાર્ક અભયારણ્ય ક્યાં રાજ્યમાં આવેલું છે ?
9. નદીના મુખત્રિકોણ બીજા કયા નામે ઓળખાય છે ?
10. ગુજરાત રાજ્યમાંથી કયું વૃત પસાર થાય છે ?
11. કઈ સાલમાં જંગલ રક્ષણકાયદો રચવામાં આવ્યો હતો ?
12. G.N.P નું આખું નામ લખો.

Dr. Babasaheb Ambedkar Open University
Term End Examination December - 2016

Course	**: Bachelor of Education**	**Numerical Code: 0039**
Subject Code	**: ES-344**	**Numerical Code: 0634**
Subject	**: Teaching of English**	
Date	**: 23/12/2016**	**Roll No.: ________________**
Time	**: 03.00 to 06.00**	**Total Marks : 100**

Q. 1 Answer the following questions in about 800 words. (Any Four) (48)

1. "Grammar translation method is now outdated as opinion in ELT has shifted from content – based teaching to skill - based teaching". Do you agree? Discuss bringing out the difference between content based and skill - based teaching.
2. Give detailed introduction to different kinds of listening material. Explain why listening activity is useful in language acquisition.
3. Describe the characteristics of efficient reading and explain their implications for reading instruction.
4. Discuss the status and nature of *English Language Teaching* in India.
5. Describe salient features of the *Writing Process*.
6. Give a brief overview of major methodological trends in English language teaching.

Q. 2 Answer the following questions in about 400 words. (Any Four) (24)

1. Describe role of the teacher in teaching of oral skills.
2. How is *Motivation* useful in teaching second language?
3. Depict the central role of language in human society.
4. Write a note on different types of learners.
5. Why do students need training in study skills? Discuss.
6. Describe briefly the stages of listening lesson

Q. 3 Answer the following questions in brief. (Any Eight) (16)

1. Introduce briefly the term 'Retrieval Skills'.
2. Describe briefly the method of playing the grammar game 'Sentence Collage' in the classroom.
3. What do we mean by 'Transformation Items'? Describe briefly with an example.
4. Distinguish between 'note-making' and 'note-taking'.
5. What is socialization?
6. What according to you are the different sub-skills which are assessed through news broadcasts and monologues? List them.
7. What are the different kinds of miscues or decoding errors in reading?
8. What are 'signpost questions'?
9. What skill do you need in order to write a good summery?

10. Which of the personality traits is found to have more influence on second/ foreign language proficiency?

Q. 4 Select an appropriate answer from the given option. (12)

1	The sentence containing the key idea of a paragraph is _________. (A) Topic sentence (B) Main sentence (C) Key sentence (D) Heart sentence
2	Which term is used to indicate the skill of identifying the gist of a text? (A) Storing Skill (B) Gathering Skill (C) Summerising (D) Note Making
3	A method in which a marking scheme is used. The marks are divided in value points/ aspects to be covered. (A) Code of marking (B) Analytical marking (C) Holistic marking (D) Multiple marking
4	The term used for the need to adapt speech according to the learners' responses. (A) Understanding Speech (B) Adapting Speech (C) Interactive Speech (D) Reciprocity of Speech
5	Listening recordings of natural conversation is known as _________. (A) Authentic listening (B) Live listening (C) Real listening (D) While listening
6	Identify the correct term used for the activity that involves listening to a story, selecting pictures, matching it to a story and giving reason for the choice. (A) Skeleton Story (B) Sound Sequence (C) Comprehension (D) Theme Pictures
7	Glancing rapidly through a text to find out its general content, central idea or gist is known as _____________. (A) Scanning (B) Go through (C) Skimming (D) Quick glance
8	Understanding the information stated directly in a text is known as _____________. (A) Intensive Reading (B) Literal Reading (C) Extensive Reading (D) Interpretive Reading
9	A language learning programme where learners are taught and examined on the content of the text book is known as _________. (A) Skill based teaching (B) Language based teaching (C) Content based teaching (D) Knowledge based teaching
10	Anti-democratic tendencies are termed as __________ in language teaching. (A) Authoritarianism (B) Ethnocentricity (C) Anomicity (D) Autocracy
11	The method of presentation of information in any passage is known as _____________. (A) Organisation of the text (B) Textual Cohesion (C) Information (D) Illustration
12	The smallest unit of sound in a language is ______________________. (A) Syllabus (B) Letter (C) Word (D) Phoneme

डॉ.बाबासाहेब अंबेडकर ओपन युनिवर्सिटी

सत्रांत परीक्षा दिसम्बर- २०१६

अभ्यासक्रम	: **बेचलर ओफ एज्युकेशन**	**Numerical Code: 0039**
पाठयक्रम	: **ES-345**	**Numerical Code: 0635**
विषय	: **हिन्दी का अध्यापन**	
दिनांक	: **२४-१२-२०१६**	**नोंधणी नंबर**: ___________
समय	: **०३.०० थी ०६.००**	**कुल गुण**: **१००**

प्रश्न-१ निम्नलिखित प्रश्नों के 800 शब्दों में उत्तर दीजिए । (छ में से चार) **(४८)**

1. भाषा की प्रकृतिगत एवं अन्य विशेषताओं की सोदाहरण चर्चा कीजिए ।
2. भाषा अधिगम की विशेषताएँ बताते हुए सामान्य सिध्धांतो की चर्चा कीजिए ।
3. मौखिक अभिव्यक्ति संबंधी त्रुटियाँ एवं उनके निवारण के उपायों की सोदाहरण चर्चा कीजिए ।
4. व्याकरण शिक्षण की विधियाँ कौन सी है ? सोदाहरण चर्चा कीजिए ।
5. निबंध - शिक्षण सबंधी विविध सोपानो की चर्चा कीजिए ।
6. क्रियात्मक शोध एवं मूलभूत शोध में अंतर स्पष्ट करते हुए क्रियात्मक शोध के विभिन्न अभिकल्पो की सोदाहरण चर्चा कीजिए ।

प्रश्न-२ निम्नलिखित प्रश्नों के 400 शब्दों में उत्तर दीजिए । (छ में से चार) **(२४)**

1. पाठ्यपुस्तक के रूपात्मक पक्ष की विशेषताएँ लिखिए ।
2. संरचना की द्रष्टि से वाक्य के प्रकारों की सोदाहरण चर्चा कीजिए ।
3. पठन- प्रक्रिया के सोपानो की चर्चा कीजिए ।
4. छात्रो में काव्यात्मक अभिरुचि बढ़ाने का क्या माध्यम हो सकता हे ? चर्चा कीजिए ।
5. कक्षा- 9 का कोई भी एक विषयांग पसंद करके ब्ल्यूप्रिन्ट आधारित प्रश्नपत्र की रचना कीजिए ।
6. मूल्यांकन का अर्थ बताते हुए मूल्यांकन का महत्त्व स्पष्ट कीजिए ।

प्रश्न-३ निम्नलिखित प्रश्नों के संक्षिप्त में उत्तर दीजिए । (दस में से आठ) **(१६)**

1. लोकोक्ति की दो विशेषताएँ बताईए ।
2. स्वर संधि किसे कहते है ? स्वर संधि के पाँच भेद कौन-कौन से है ?
3. शोध-रिपोर्ट को कितने भागो में विभाजित किया जाता है ?
4. ‘निबंध’ का अर्थ बताइए ।
5. आगमन विधि में कौन से शिक्षण सूत्रों का प्रयोग किया जाता है ?
6. व्युत्पति की द्रष्टि से हिन्दी शब्द - भंडार के प्रकार बताइए ।
7. अवधानात्मक श्रवण में छात्र क्या कार्य करता है ?
8. भाषा अर्जन की युक्तियाँ कौन-कौन सी है ?
9. बेलार्ड के अनुसार भाषा की परिभाषा क्या है ?
10. श्रवण यांत्रिक उपकरण के उदहारण बताइए ।

प्रश्न-४ निम्नलिखित प्रश्न के एक वाक्य में उत्तर दीजिए । **(१२)**

1. भाषा के चार कौशल्य कौन-कौन से है ?
2. पाठ का शीर्षक कैसा होना चाहिए ?
3. द्रश्य-श्राव्य उपकरणों के दो उदहारण दीजिए ।
4. अनुनासिक स्वर के दो उदहारण बताईए ।
5. हंसपद (∧) का उपयोग कब किया जाता है ?
6. निबंध के प्रकार बताइए ।
7. आधुनिक हिन्दी कविता का तृतीय चरण किस नाम से जाना जाता है ?
8. आत्मा किसे कहा जाता है ?
9. 'व्याकरण' शब्द किस धातु और प्रत्यय से बना है ?
10. यांत्रिक माध्यम के प्रकार बताइए ?
11. निर्गुण भक्ति धारा के दो रूप कौन से है ?
12. 'उपसर्ग' किसे कहते है ?

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર - 2016

અભ્યાસક્રમ	: બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન	Numerical Code: 0039
પાઠ્યક્રમ	: ES-346	Numerical Code: 0636
વિષય	: ગુજરાતીનું અધ્યાપન	
તારીખ	: 03/01/2017	નોંધણી નંબર :____________
સમય	: 11.00 to 02.00	કુલ ગુણ : 100

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) (48)

1. ભાષાની બે વ્યાખ્યા આપી ભાષાની અગત્યની પાંચ લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.
2. ભાષાનાં જ્ઞાનાત્મક હેતુઓના પ્રકારની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
3. શ્રવણ કૌશલ્યનો અર્થ, તેના હેતુઓ અને મહત્વ જણાવી શ્રવણ કૌશલ્ય વિકસાવવા માટેની સહઅભ્યાસ પ્રવૃત્તિઓ જણાવો.
4. ગદ્ય શિક્ષણનો અર્થ જણાવી, તેનું મહત્વ સમજાવી, ગદ્ય શિક્ષણનાં સોપાનોની ચર્ચા કરો.
5. પદ્ય શિક્ષણનો અર્થ આપી, પદ્ય રચનાના પ્રકારો જણાવી પદ્ય શિક્ષણનું મહત્વ જણાવો.
6. માતૃભાષા શિક્ષણના દૃશ્ય-શ્રાવ્ય ઉપકરણોનું મહત્વ સમજાવી કોઈપણ બે ઉપકરણોની વિશેષતા અને મર્યાદાઓ જણાવો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) (24)

1. ભાષાવિકાસ માં વાતાવરણની ભૂમકા જણાવો.
2. કથન કૌશલ્ય વિકસાવવાની પ્રવૃતિઓ જણાવો.
3. જૂથ-ચર્ચા પધ્ધતિનું મહત્વ સમજાવો.
4. કાવ્ય શિક્ષણ અંગેના તમારા મંતવ્યો જણાવો.
5. ફ્લેશ કાર્ડનું મહત્વ જણાવી તેના માટે કઈ કાળજી લેશો.
6. ટેપ રેકોર્ડરનું મહત્વ અને તેના માટે રાખવાની કાળજી ની નોંધ કરો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દસમાંથી આઠ) (16)

1. ભાષાના ઘટકો જણાવો.
2. પ્રત્યાયનના વાહન તરીકે ભાષાની ઉપયોગીતા જણાવો.
3. તાસ આયોજનની બે લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.
4. જેકોરોટ પદ્ધતિ એટલે શું ?
5. સ્વાધ્યાયનાં પ્રકાર જણાવો.
6. વ્યાકરણ શિક્ષણનાં હેતુઓ જણાવો.
7. સારા નિબંધ લેખન માટેની બે પૂર્વ શરતો જણાવો.
8. શિક્ષક નિદર્શિની નું મહત્વ અને ઉપયોગીતા સમજાવો.

9. સામયિકોનું મહત્વ સમજાવો.

10. ખાલીજગ્યા પૂરક કસોટી રચના અને ઉપયોગીતા દર્શાવો.

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (12)

1. "હેતુ એવું વ્યવસ્થિત પરિવર્તન છે જે ક્રિયા દ્વારા પ્રાપ્ત કરી શકાય" – વ્યાખ્યા કોની છે.
   (A) G.C.E.R.T (B) N.C.E.R.T (C) DIET (D) U.G.C
2. ભાષાનું મૂળ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું – કયા પ્રકારનો હેતુ કહેવાય.
   A. જ્ઞાનાત્મક B. ઉપયોજન C. ભાવાત્મક D. સમજ
3. માધ્યમિક શાળામાં ભાષા શિક્ષણના આયોજનમાં કેટલા તાસ ફાળવવામાં આવે છે.
   A. 2 B. 3 C. 5 D. 6
4. પોતાના વિચારો સુંદરતા, સ્પષ્ટતા, મધુરવાણી દ્વારા કહી શકે કયા કૌશલ્યનું ઉદાહરણ છે
   A. લેખન B. વાંચન C. કથન D. શ્રવણ
5. અર્થગ્રહણ કૌશલ્યમાં શાનો સમાવેશ થાય છે.
   A. શ્રવણ-વાંચન B. કથન-લેખન C. શ્રવણ-કથન D. લેખન-વાંચન
6. અભિવ્યક્તિ કૌશલ્યમાં શાનો સમાવેશ થાય છે
   A. શ્રવણ-વાંચન B. કથન-લેખન C. લેખન-વાંચન D. લેખન- શ્રવણ
7. સંવાદ-ઉક્તિઓ, સ્વગતોક્તિની ભાષા, પ્રશ્નાર્થ-ઉદ્ગાર વાક્ય રચનાં- કયા સાહિત્ય પ્રકારમાં જોવા મળે છે.
   A. વાર્તા-નવલિકા B. નાટક-એકાંકી C. જીવનકથા- આત્મકથા D. એકપણ નહીં
8. કઈ વ્યાકરણ શિક્ષણની પદ્ધતિ નથી.
   A. આગમન પધ્ધતિ B. પાઠ્યપુસ્તક પ્રણાલી C. અનુબંધ પધ્ધતિ D. પ્રવચન પધ્ધતિ
9. જયારે કોઈ વક્તા પોતાના પૂર્વ જીવનથી શરૂ કરી વર્તમાન સુધીનાં બનાવની વ્યવસ્થિત રજૂઆત કરે છે.
   A. વર્ણનાત્મક નિબંધ B. આત્મકથાત્મક નિબંધ C. ચરિત્રાત્મક નિબંધ D. ચિંતનાત્મક નિબંધ
10. નીચેનામાંથી કયું ઉપકરણ દૃષ્ટિગમ્ય નથી.
    A. ચાર્ટસ B. ચોકબોર્ડ C.ભીંત ચિત્રો D. રેડિયો
11. ____પાઠ્યપુસ્તકના આંતરિક લક્ષણમાં સમાવેશ થતો નથી.
    A. ભાષા B. રજૂઆત C. શૈલી D. પ્રકાશક
12. મુલ્યાંકન એ સતત ચાલતી પ્રક્રિયા છે, જે સંપૂર્ણ શિક્ષણ પ્રણાલીનું મહત્વનું અંગ છે, તેને શિક્ષણના હેતુઓ સાથે ઘનિષ્ઠ સંબંધ છે. તે માત્ર શૈક્ષણિક સિધ્ધિ માપન કરવામાં મદદરૂપ થાય છે. એમ નથી પરંતુ તેમાં સુધારો પણ કરે છે.- વિધાન કોનું છે.
    A. કોઠારી શિક્ષણ પંચ B. રાધાકૃષ્ણ પંચ C. મુદ્દલિયાર પંચ D. ઈશ્વરભાઈ સમિતિ

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર – 2016

અભ્યાસક્રમ	: **બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન**	**Numerical Code: 0039**	
પાઠ્યક્રમ	: **ES-347**	**Numerical Code: 0637**	
વિષય	: **સંસ્કૃતનું અધ્યાપન**		
તારીખ	: **03/01/2017**	**નોંધણી નંબર** :____________	
સમય	: **03.00 to 06.00**	કુલ ગુણ : **80**	

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા છ પ્રશ્નો પૈકી કોઈપણ ચાર પ્રશ્નનો આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ લખો. (48)

1. સંસ્કૃતનું સાંસ્કૃતિક અને રાષ્ટ્રીય મહત્વ જણાવો.
2. સંસ્કૃત સાહિત્યમાં આવરી લેવાયેલા વિષયો વિષયક માહિતી આપો.
3. ધ્યેય અને હેતુઓ વચ્ચેનો તફાવત નોંધી પ્રાચીન સમયના અને અર્વાચીન સમયના સામાન્ય હેતુઓ દર્શાવો.
4. અભ્યાસક્રમ અને પાઠ્યક્રમ વચ્ચેનો તફાવત આપી સંસ્કૃત પાઠ્યક્રમ રચનાના સિદ્ધાંતો લખો.
5. અનુવાદ પદ્ધતિ અને પ્રત્યક્ષ પદ્ધતિનાં લક્ષણો અને મર્યાદાઓ વર્ણવો.
6. સંસ્કૃત શિક્ષણમાં ઉપચારાત્મક કાર્યક્રમની સંકલ્પના આપી તેનું મહત્વ અને ઉપયોગિતા સમજાવો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા છ પ્રશ્નો પૈકી કોઈપણ ચાર પ્રશ્નનો આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ લખો. (24)

1. ધો-૧૦ ના સંસ્કૃતના પાઠ્યપુસ્તકનું મૂલ્યાંકન કરો.
2. પ્રત્યક્ષ પદ્ધતિના લક્ષણો અને મર્યાદાઓ જણાવો.
3. સંસ્કૃત ગદ્યનો પરિચય આપી ગદ્યશિક્ષણનું મહત્વ વર્ણવો.
4. સંસ્કૃતના પદ્ય સાહિત્ય વિષયક માહિતી આપો.
5. સંસ્કૃતને લોકપ્રિય બનાવવા માટે શિક્ષકની સજ્જતા અને સમર્પિતતા શાથી જરૂરી છે?
6. સંસ્કૃત ખંડની જરૂરિયાત, સજ્જતા અને ઉપયોગ વિશે લખો

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા દસ પ્રશ્નો પૈકી કોઈપણ આઠ પ્રશ્નોનો ટૂંકમાં જવાબ આપો. (16)

1. મૂલ્યાંકનનું મહત્વ દર્શાવતા કોઈ ચાર મુદ્દા આપો.
2. સંસ્કૃત વ્યાકરણ શિક્ષણની પદ્ધતિઓ જણાવો.
3. પાઠ આયોજનના સોપાનોની સૂચિ આપો.
4. નિદાનના મુખ્ય કર્યો જણાવો.
5. પદ્ય શિક્ષણના સામાન્ય- હેતુઓ લખો.
6. એકમ આયોજનની સંકલ્પના ટૂંકમાં આપો.
7. સંસ્કૃત શિક્ષણના ઉપકરણ તરીકે પાઠ્યપુસ્તકની કોઈપણ ચાર ઉપયોગિતા નોંધો.
8. આદર્શ પ્રશ્નપત્રના કોઈપણ ચાર લક્ષણો લખો.

9. સંસ્કૃત શિક્ષણની પ્રારંભિક મુશ્કેલીઓ ટૂંકમાં જણાવો.

10. એકમ આયોજન અને તાસ આયોજન વચ્ચેનાં તફાવતનાં કોઈ ચાર મુદ્દા દર્શાવો.

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ આપો. **(12)**

1. ટ્રાન્સપેરન્સી પર વિશિષ્ટ સ્યાહીથી લખી ________ની મદદથી સ્ક્રીન પર માહિતી રજૂ કરી શકાય.
2. અન્વય પદ્ધતિ મુજબ અન્વયના ________ અને ________ એમ બે પ્રકારો છે.
3. ____________ ને પંડિત પદ્ધતિ, વ્યાકરણ પદ્ધતિ કે આશ્રમપદ્ધતિ પણ કહે છે.
4. __________ માં કોઈ શબ્દની પાછળ ઈ લગાડી તેની સાથે कृ કે भू નું કોઈપણરૂપ લગાડી સળંગ શબ્દ બનાવવામાં આવે છે.
5. _________ એ સર્વપ્રથમ અને સૌથી મોટો વેદ છે.
6. ગદ્ય- પદ્યનું મિશ્ર સાહિત્ય હોય તેવું _______ પ્રકારનું સાહિત્ય સંસ્કૃતમાં મળે છે.
7. नमः ના યોગમાં હંમેશા ________ વિભાક્તિનો ઉપયોગ થાય છે.
8. ગદ્ય પાઠોના અર્થગ્રહણ માટે મુખ્યત્વે ________ પદ્ધતિનો ઉપયોગ થાય છે.
9. “સંસ્કૃત વ્યાકરણનું તલસ્પર્શી જ્ઞાન મેળવવું” એ સંસ્કૃત અધ્યાપનનો ________ સમયનો હેતુ છે.
10. ‘संस्कृत मार्गोपदेशिका’ નાં રચૈતા __________ છે.
11. વિવિધ ઉદાહરણો દ્વારા અનુહાવો આપીને નિયમ, ખ્યાલ કે સિદ્ધાંત તારવવાની પદ્ધતિને ________ પદ્ધતિ કહે છે.
12. સંસ્કૃત ભાષામાં ________ સ્વરો અને ________ વ્યંજનો છે..

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર - 2016

અભ્યાસક્રમ	: બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન	Numerical Code: 0039
પાઠ્યક્રમ	: ES-361	Numerical Code: 0638
વિષય	: શૈક્ષણિક પ્રૌદ્યોગિકી	
તારીખ	: 29/12/2016	નોંધણી નંબર :____________
સમય	: 11.00 to 02.00	કુલ ગુણ : 100

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છ માંથી ચાર) **(48)**

1. શૈક્ષણિક ટેકનોલૉજીના વિકાસ અને વિસ્તરણના આવિર્ભાવ પામતા પ્રવાહોની નોંધ સંક્ષિપ્તમાં તૈયાર કરો.
2. ખુલ્લા શાળાતંત્રમાં માહિતી ટેકનોલૉજીનું સામર્થ્ય અને ઉપયોગના સંદર્ભમાં ચર્ચા કરો. આ પ્રકારના તંત્ર એ ગુણવત્તાની સમસ્યાની અપેક્ષાનુસાર જોગવાઈ કરવામાં રાષ્ટ્રીય ખુલ્લીશાળાને કેવી રીતે શક્તિમાન બનાવી છે?
3. દશ્ય-અપ્રક્ષેપિત ત્રિ-પરિમાણીય માધ્યમના પ્રકારો અને દશ્ય પ્રક્ષેપિત માધ્યમના પ્રકારો વિશેની સારાંશ માહિતી તૈયાર કરો.
4. અધ્યયન અનુભવોને યોજવા માટેના સિદ્ધાંતોની સારણી તૈયાર કરી પ્રત્યેક વિશે સદૃષ્ટાંત રજૂઆત કરો.
5. શિક્ષણ અને અધ્યયનની બંને પ્રક્રિયાઓ યંત્રેત્તર સામગ્રી આયોજવામાં અગત્યની છે તેમ સાબિત કરો. લોકેટીસ અને એટકીન્સને જ્ઞાન, વલણો અને કૌશલ્યોને પ્રાપ્ત કરવા માટેના શિક્ષણને આયોજવા માટેના સૂચિત સિદ્ધાંતો વર્ણવો.
6. શિક્ષણ પ્રક્રિયામાં માધ્યમોની ભૂમિકા અને મહત્વની સ્પષ્ટતા કરો. માધ્યમોની પસંદગીને અસર કરતાં પરિબળોની ઉદાહરણસહ સમજૂતી આપો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છ માંથી ચાર) **(24)**

1. મીરામ્બિકામાં પરિવર્તિત થતી સહભાગી અધ્યયનની ચાવીરૂપ લાક્ષણિકતાઓ વર્ણવો.
2. શૈક્ષણિક ટેકનોલૉજીની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી તે શિક્ષણમાં ટેકનોલૉજીથી કઈ રીતે ભિન્ન છે તે અંગેની તમારી દલીલ રજૂ કરો.
3. શિક્ષણને સહાયક બનતા સાધનોની આવશ્યકતા તથા તેમનું ઔચિત્ય સિદ્ધ કરો. શ્યામફલક ના અસરકારક ઉપયોગની જાગરૂકતા અંગે ચર્ચા કરો.
4. દશ્ય કાર્યક્રમોની ક્ષતિઓ દૂર કરવા માટે કેવા પગલાંઓ લેવા જરૂરી છે? દૂરદર્શન અને દશ્ય કેસેટ કાર્યક્રમોના અસરકારક ઉપયોગને ઉત્તેજન આપવા તમે કેવી વ્યૂહરચનાઓ હાથ ધરશો.
5. અધ્યયન કૌશલ્યો એટલે શું ? અધ્યયન પ્રક્રિયાના તબક્કા માટેના પ્રત્યેક જરૂરી કૌશલ્યોની ટૂંકમાં સમજૂતી આપો.
6. શૈક્ષણિક પ્રોદ્યોગિકીના મૂલ્યાંકનનો હેતુ શો છે? મૂલ્યાંકનના વિવિધ પ્રકારોની ઉદાહારણસહ સમજૂતી આપો..

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દસ માંથી આઠ) **(16)**

1. ખુલ્લા શાળાતંત્રની આગવી લાક્ષણિકતાઓ કઈ - કઈ છે.
2. મીરામ્બિકામાં કયા સ્વરૂપનો અભ્યાસક્રમ અનુસરવામાં આવે છે? આ શાળામાં વિધાર્થીઓનું મૂલ્યાંકન કેવી રીતે કરવામાં આવે છે? .
3. શ્રી અરિવંદોના દ્દષ્ટિકોણ મુજબના અધ્યયનના સિદ્ધાંતો પર કાર્યરત શાળામાં પ્રોજેક્ટને શા માટે અધ્યયન – અધ્યાપનનો એક સહભાગી અભિગમ કહેવામાં આવે છે?.
4. અભિક્રમિત અધ્યયન સામગ્રી અધ્યયન-અધ્યાપનનું અગત્યનું અનુદેશાત્મક માધ્યમ શા માટે કહેવાય છે?
5. 'ઇલેક્ટ્રોનિક ટપાલ' નો શિક્ષણમાં વિનિયોગ- ઉદાહરણસહ સ્પષ્ટ કરો.
6. શ્રાવ્ય અને દશ્ય કાર્યક્રમો માટે સ્ક્રિપ્ટ નિર્માણને કરોડરજ્જુ સમાન તથા પાયાની સામગ્રી શાથી ગણવામાં આવે છે ?
7. કેળવણીમાં કમ્પ્યુટરના ઉપયોગ માટેના અભિગમોની સંક્ષિપ્તમાં માહિતી આપો.
8. અધ્યયન વ્યૂહને જે કક્ષાઓમાં વહેચવામાં આવેલ છે તે કક્ષાઓની સમજૂતી આપો.
9. 'એડગર ડેલનો અનુભવ શંકુ' અંગેની સમજૂતી આનુભાવિક અધ્યયનના સંદર્ભે આકૃત્તિ દોરી સ્પષ્ટ કરો.
10. શૈક્ષણિક પ્રૌદ્યોગિકીમાં પ્રણાલી અભિગમ શા માટે ઉપયોગમાં લેવાય છે? તેના આયોજનમાં કયા સોપાનો અનુસરવામાં આવે છે?

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. **(12)**

1. પુસ્તકાલય કરતાં LRC ની સંકલ્પના કેવી રીતે વિશાળ છે ?
2. સ્કિનર, બ્રુનર, પિયાજે, આસુબેલ અને અન્યના કાર્યોની ફલશ્રુતિ અધ્યેતાના અધ્યયનના સંદર્ભમાં લખો.
3. મીરામ્બિકામાં અધ્યયન-અધ્યાપન માટે કુદરતી સંસાધનોનો ઉપયોગ કેવી રીતે કરવામાં આવે છે તે સદ્દષ્ટાંત સમજાવો.
4. શૈક્ષણિક ટૅકનોલૉજીના સંદર્ભે રાષ્ટ્રીય પરિષદે આપેલી વ્યાખ્યા લખો.
5. આંતરક્રિયાત્મક પ્રસારણ સ્પષ્ટ કરો.
6. ઈન્ટરનેટ અને ઇન્ટ્રાનેટ વચ્ચેનો તફાવત જણાવો.
7. યંત્રેત્તર સામગ્રીના આયોજન પહેલા અધ્યેતાઓ બાબતે જાણવું શા માટે અગત્યનું છે ?
8. રેડિયો કાર્યક્રમોના સામર્થ્યની બે દલીલો રજૂ કરો.
9. કમ્યુટર આધારિત અધ્યયનની કઈ રીત ધરતીકંપની તીવ્રતાના અધ્યયન બાબતે સંકળાયેલી છે?
10. કયા પ્રકારની અધ્યયન-અધ્યાપન પદ્ધતિમાં વિધાર્થીઓ તેમની અંતઃસ્કુરણા અને ધારણાઓ પર આધારિત પ્રશ્નો પૂછે છે અને બીજાના પ્રશ્નોના જવાબને આધારે મળેલ માહિતી પરથી તેમના પ્રશ્નોને સુધારે છે?
11. શૈક્ષણિક પ્રોદ્યોગિકીનું મૂલ્યાંકન કરવા માટેના જુદાં-જુદાં સોપાનો ક્યાં ક્યાં છે?
12. શૈક્ષણિક પ્રોદ્યોગિકીના સંદર્ભમાં વ્યવસ્થાપનના નિષ્ણાંતો ક્યાં મુખ્ય કાર્યો ઉપર સવિશેષ ભાર મૂકે છે ?

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર - 2016

અભ્યાસક્રમ	**: બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન**		**Numerical Code: 0039**
પાઠ્યક્રમ	**: ES-362**		**Numerical Code: 0639**
વિષય	**: શિક્ષણમાં કમ્પ્યુટર**		
તારીખ	**: 29/12/2016**	**નોંધણી નંબર :_____________**	
સમય	**: 11.00 to 02.00**		**કુલ ગુણ : 100**

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો.(છ માંથી ચાર) (48)

1. કમ્પ્યુટર આધારિત શિક્ષણ (CBI)નો અર્થ સમજાવી ? બૌધ્ધિક અનુશિક્ષણ પ્રણાલીઓ (ITS) વિષે સમજૂતી આપો.
2. પરિયોજના નિયંત્રણની રીતો તથા સાધનો વિશે સમજૂતી આપી તમે એક શિક્ષક તરીકેની સહભાગિતા સમજાવો.
3. પ્રોગ્રામિંગ ભાષા એટલે શું? શિક્ષણમાં કમ્પ્યુટરના પ્રવર્તમાન વિનિયોગો વિશે સમજૂતી આપો.
4. શૈક્ષણિક આયોજનના પ્રકાર અને પ્રક્રિયા સમજાવી, શૈક્ષણિક આયોજનમાં કમ્પ્યુટરર્સના ઉપયોગના ફાયદા જણાવો.
5. સોફ્ટવેર પસંદગી માટેના માપદંડો જણાવી સોફટવેરની શૈક્ષણિક ઉપયોગીતાઓ સમજાવો.
6. દસ્તાવેજીકરણના હેતુઓ જણાવી તમારા દસ્તાવેજનું સંગઠન કેવી રીતે કરશો તે સમજાવો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છ માંથી ચાર) (24)

1. કમ્પ્યુટર આધારિત શિક્ષણનો ઈતિહાસ ટૂંકમાં સમજાવો.
2. અભિક્રમિત અધ્યયનનો અર્થ, સિધ્ધાંતો અને પકારો વિશે સમજૂતી આપો.
3. બહુમાધ્યમ એટલે શું? બહુમાધ્યમમાં હાર્ડવેરની જરૂરિયાત વિષે ચર્ચા કરો.
4. મુક્ત અધ્યયન પ્રણાલીમાં કમ્પ્યુટરના ફાયદા સમજાવો.
5. શૈક્ષણિક વહિવટમાં કમ્પ્યુટરર્સની ભૂમિકા ટૂંકમાં સમજાવો.
6. કસોટી વિગતો (Test items)ના વિવિધ પ્રકાર જણાવી, તેના વિશે ટૂંકમાં ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દશ માંથી આઠ) (16)

1. MIS (વ્યવસ્થાપન માહિતી તંત્ર) ને ક્યાં ક્યાં વર્ગો પ્રમાણે વર્ગીકૃત કરી શકાય.
2. શાળા વહીવટમાં કમ્પ્યુટરર્સના મુખ્ય ઉપયોગો જણાવો.
3. ઈ-મેઈલના ફાયદા ટૂંકમાં જણાવો.
4. ઈ-કોમર્સ(E-Commerce) ટૂંકમાં સમજાવો.
5. પ્રોગ્રામિંગની ઉચ્ચકક્ષાની ભાષા ટૂંકમાં સમજાવો.

6. દસ્તાવેજનું સંપાદન કાર્ય કેટલા અને ક્યાં-ક્યાં વિભાગમાં વહેચવામાં આવે છે.
7. સી.પી.એમ. ચાર્ટ (CPM) ટૂંકમાં સમજાવો.
8. HTML વિષે સમજૂતી આપો.
9. વ્યક્તિત્વ કસોટી ટૂંકમાં સમજાવો.
10. OS (Operating System) સમજાવો.

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલ હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (12)

1. DSS, MSS અને TSS ના પૂર્ણ નામ આપો.
2. ટેકનોલોજી સાથેના શિક્ષણના બે ફાયદા જાણો.
3. IEA નું પૂર્ણ નામ આપો.
4. બહુમાધ્યમ ચલાવવા માટે ક્યાં-ક્યાં હાર્ડવેરના ભાગોની જરૂર પડે છે.
5. GUI નું પૂર્ણ નામ આપો.
6. પાસ્કલ (Pascal) શું છે?
7. પ્રવીણતા અધ્યયન પ્રતિમાન કોણે અને કયા વર્ષે આપેલ છે.
8. વિધાર્થી-કમ્પ્યુટર આંતરક્રિયાના વિવિધ વિભાગો કયા છે.
9. CAI, CAL, CMI ના પૂર્ણ નામ આપો.
10. BIT એટલે શું ?
11. CBI દ્વારા મૂલ્યાંકનના પ્રકારો જણાવો.
12. કસોટી ના પ્રકારો જણાવો.

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર - 2016

અભ્યાસક્રમ	: બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન		Numerical Code: 0039
પાઠ્યક્રમ	: ES-363		Numerical Code: 0640
વિષય	: માર્ગદર્શન અને સલાહ		
તારીખ	: 29/12/2016	નોંધણી નંબર	:____________
સમય	: 11.00 to 02.00		કુલ ગુણ : 100

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 500 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છ માંથી ચાર) **(48)**

1. માર્ગદર્શનના સિધ્ધાંતોની વિગતે છણાવટ કરો.
2. માર્ગદર્શનની પ્રયુક્તિઓમાં બિન પ્રમાણિત કસોટીઓ જણાવી કોઈપણ બે વિષે વિગતે ચર્ચા કરો.
3. વ્યાવસાયિક વ્યક્તિત્વો અને કાર્ય પર્યાવરણ અંગેના હોલેન્ડના સિદ્ધાંતો સમજાવો.
4. અનુસૂચિત જનજાતિના વિધાર્થીઓમાં શિક્ષણ, સમસ્યાઓ અને શિક્ષણની અભિવૃદ્ધિ માટેની યોજના વિગતે સમજાવો.
5. સમૂહ માર્ગદર્શનની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી સલાહ માર્ગદર્શનની પ્રવૃતિની ચર્ચા કરો.
6. માર્ગદર્શન અધ્યયન પ્રક્રિયાનું સ્વરૂપ અને અધ્યયન સામગ્રીનું મહત્વ વિગતે સમજાવો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દમાં ઉત્તર આપો. (છ માંથી ચાર) **(24)**

1. વિધાર્થી વર્તન સમસ્યાઓ હલ કરવાના સૂચનો કરો.
2. વિકલાંગ વ્યક્તિઓની સામાજિક – સાંવેગિક સમસ્યાઓ સમજાવો.
3. કારકિર્દી તરાહોની સમજ આપી કારકિર્દી તરાહોના પ્રકારો સમજાવો.
4. માર્ગદર્શન કાર્યક્રમોનું મૂલ્યાંકનની જરૂરિયાત અને મૂલ્યાંકનના સોપાનોની વિગતે ચર્ચા કરો.
5. વર્ગખંડમાં માર્ગદર્શન અને અધ્યયન પ્રક્રિયાનું સ્વરૂપની ચર્ચા કરો.
6. મહિલાઓની કાર્ય-હિસ્સેદારીને અસર કરતા પરિબળો સમજાવો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દશ માંથી આઠ) **(16)**

1. જૂથ સલાહ એટલે શું ?
2. માર્ગદર્શન પર પૂર્ણકાલીન અભ્યાસક્રમ ચલાવતી બે સંસ્થાના નામ આપો.
3. પ્રોક્ટર ડબલ્યૂ એમ. અનુસાર માર્ગદર્શનના ચાર પ્રકારો લખો.
4. ક્રમ માપદંડના પ્રકારો જણાવો.
5. વ્યક્તિત્વ માપનની ચાર પ્રયુક્તિઓ જણાવો.
6. વિવિધ માર્ગદર્શન સેવાઓ પૈકી ચાર સેવાના નામ લખો.

7. પરંપરાગત પર્યાવરણની ચાર બાબતો જણાવો.
8. આત્મ-સન્માન એટલે શું ?
9. પ્રતિબધ્ધતા એટલે શું ?
10. વ્યાવસાયિક સફળતા એટલે શું ?

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલ હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. **(12)**

1. ધંધાઓનું રાષ્ટ્રીય વર્ગીકરણ કઈ સાલથી જાણીતું છે ?
2. છઠ્ઠા અખિલ ભારતીય શૈક્ષણિક સર્વેક્ષણ અનુસાર કેટલા ટકા શહેરી વસ્તી માટે શાળાઓ ઓછી છે.
3. જીવનના તબક્કામાં સંક્રમણનો સમયગાળો જણાવો.
4. વિકલાંગ વ્યક્તિઓનો કાયદો કઈ સાલથી અમલમાં આવ્યો હતો.
5. D.P.E.P. નું ગુજરાતી નામ જણાવો.
6. રાષ્ટ્રીય શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ ક્યાં આવેલું છે ?
7. વર્તન સુધારની બે પ્રયુક્તિ જણાવો.
8. ઓછી મંદબુદ્ધિ આંક જણાવો.
9. સામાજિકતામિતિ એટલે શું ?
10. સલાહ એક અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયા છે. વ્યાખ્યા આપનારનું નામ જણાવો.
11. N.V.G.A. નું આખું નામ જણાવો.
12. ભારતીય શૈક્ષણિક સર્વેક્ષણ અનુસાર કેટલા ટકા ગ્રામ્ય માટે શાળાઓ ઓછી છે.

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર - 2016

અભ્યાસક્રમ	: બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન		Numerical Code: 0039
પાઠ્યક્રમ	: ES-364		Numerical Code: 0641
વિષય	: દૂરવર્તી શિક્ષણ		
તારીખ	: 29/12/2016	નોંધણી નંબર	:_____________
સમય	: 11.00 to 02.00		કુલ ગુણ : 100

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છ માંથી ચાર) (48)

1. વિચારકોએ આપેલ દૂરવર્તી શિક્ષણની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી દૂરવર્તી શિક્ષણનું કાર્યક્ષેત્ર વિસ્તારથી સમજાવો.
2. દૂરવર્તી શિક્ષણની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ જણાવી તેની સવિસ્તાર ચર્ચા કરો.
3. દૂરવર્તી શિક્ષણમાં માધ્યમોની ભૂમિકા અને માધ્યમોના પ્રકાર વિસ્તારથી સમજાવો.
4. બહુમાધ્યમ અભિગમ એટલે શું?તેની પસંદગીનાં માપદંડો જણાવી વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
5. પ્રૌઢ દૂરવર્તી અધ્યેતાના લક્ષણો જણાવી વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
6. દૂરવર્તી શિક્ષણ પ્રણાલીનું સંસ્થાકીય માળખું અને વ્યવસ્થાપન વિસ્તારથી સમજાવો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છ માંથી ચાર) (24)

1. સ્વઅધ્યયન પર અસર કરતાં પરિબળો ચર્ચો.
2. અધ્યેતા સહાય સેવાઓની જરૂરિયાત સમજાવો.
3. મૂલ્યાંકનના સાધનો જણાવી ચર્ચા કરો.
4. દૂરવર્તી શિક્ષણ કાર્યક્રમના મૂલ્યાંકનની ચર્ચા કરો.
5. ભારતમાં દૂરવર્તી શિક્ષણના વિકાસનો ખ્યાલ આપો.
6. સ્વઅધ્યયન સામગ્રીના એકમનું નિર્માણ કઈ રીતે કરશો? સમજાવો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દશ માંથી આઠ) (16)

1. આજીવન શિક્ષણની સંકલ્પના આપો.
2. અધ્યેતા કેન્દ્રી શિક્ષણ એટલે શું ?
3. ખુલ્લી વિદ્યાપીઠની સંકલ્પના આપો.
4. માધ્યમોના ગુણ જણાવો.
5. માધ્યમ એકીકરણના અભિગમો કયા કયા છે?
6. સ્વઅધ્યયન સામગ્રીનાં મહત્વના લક્ષણો જણાવો.
7. ભારતમાં દૂરવર્તી અધ્યેતાનાં વિશિષ્ટ લક્ષણો જણાવો.

8. અધ્યાપક નોંધના પ્રકાર કયા કયા છે?
9. દૂરવર્તી શિક્ષણ વયસ્કોની કઈ જરૂરિયાતો પૂરી પાડે છે?
10. લોકશાહીવાદી મૂલ્યાંકન એટલે શું?

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (12)

1. દૂરવર્તી શિક્ષણની શિખર સંસ્થા તરીકે 1985 માં કઈ સંસ્થા સ્થાપવામાં આવી હતી ?
2. ટપાલ દ્વારા મુદ્રિત સામગ્રી મોકલીને આપવામાં આવતા શિક્ષણને કયા નામે ઓળખવામાં આવે છે?
3. નાલંદા ઓપન યુનિવર્સિટી કયા રાજ્યમાં આવેલી છે ?
4. ટેલિવિઝન કેવા પ્રકારનું માધ્યમ છે ?
5. શૈક્ષણિક સલાહકારનું મુખ્ય કાર્ય કયું છે ?
6. આકાશવાણી કેવા પ્રકારનું માધ્યમ છે ?
7. ગુણાંકન અને કક્ષાંકન પૈકી સૌથી ચોક્કસ અને વિશ્વાસનીય પદ્ધતિ કઈ છે ?
8. વાંચન માટેની વ્યાપક તકનિક કઈ છે?
9. ઇગ્નુમાં અભ્યાસ કેન્દ્રો કેટલાં છે ?
10. શિક્ષણએ કેવું મૂડી રોકાણ છે ?
11. સર્વેક્ષણમાં કયું ઉપકરણ સૌથી વધુ ઉપયોગી છે ?
12. દૂરવર્તી શિક્ષણમાં કેવા પ્રકારના મૂલ્યાંકનનો સમાવેશ થાય છે?